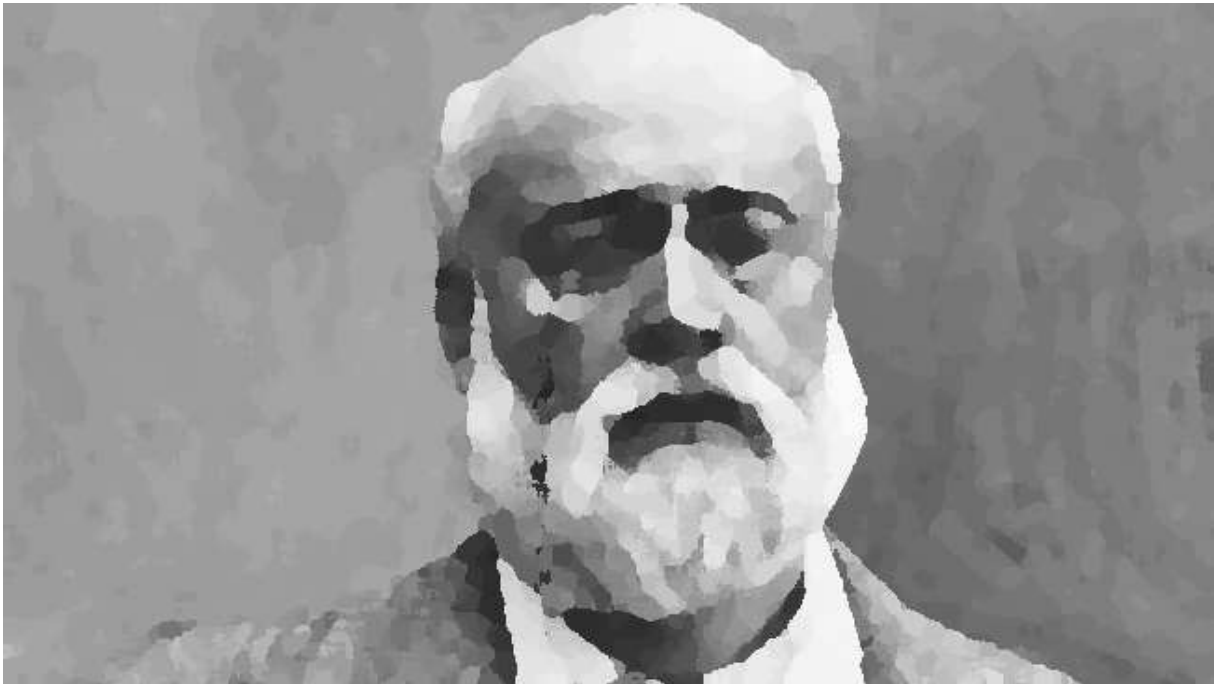

DEN ESOTERISKE GUSTAF FRÖDING

TILLVARONS URINVÅNARE

En bok Av Rolf Erik Solheim om hur Frödings livs- och världsåskådning uppstod, hur den utvecklades till röd tråd i hans diktning, hur den mottogs, missuppfattades och även ignorerades. Vilken aktualitet har detta i dagens absurda värld?

Förord av

1 Ingemar Eliasson, f.d. riksmarskalk och hedersordförande i Gustaf Frödingsällskapet

2 Bengt Wadensjö, f.d. biskop i Värmland

Inledning

När Bonniers Förlag 1898 valde att inte publicera Gustaf Frödings långa "Förord till ett urval dikter", kom de nycklar han lagt in för att förstå både lyriken och människan att förbli oupptäckta. Litteraturvetare, religionsvetare och medicinvetare som granskat Frödings liv, skaldekonst och sjukdom missade dessa nycklar som representerade vad han ansåg som viktigast i sitt liv. Denna bok är således en uppgörelse med den till dels missvisande tolkning som existerat i hundra år om Gustaf Fröding som människa och poet. Inget mindre.

Den viktigaste nyckeln i hans förord är denna:

Till sist vill jag erinra om den olikhet i åskådning som hos mig varit rådande vid olika perioder af mitt lif och som här och där i dikterna avsatt olika aflagringar – likväl förmodligen stundom så att den gamla tidens arter här och där ännu äro om hvartannat blandade med de nya aflagringarne ...

I denna 'åskådning' betraktar han sig själv som en överfysisk såväl som fysisk varelse. Hans verklighet är då enormt mycket större än vad som vanligen förstås med verkliga livet. Negligerar man det överfysiska, sitter man kvar med en halv Frödingbild.

Paradoxen är emellertid att även om det skrivits 30-40 gånger mer OM Fröding än vad han själv skrev, har få uppmärksammat hans röda tråd, hur hans 'åskådning' ändrade sig, vid vilken tid den "varit rådande" och hur den "aflagrat" sig. De flesta Frödingtolkare har antingen ignorerat den, misstolkat den eller faktiskt avvisat den. Speciellt gäller det hur de "nya aflagringarne" kom till uttryck i hans sena diktning.

I en oavbruten linje mellan gymnasietiden i Karlstad på slutet av 1870-talet till dess han gick ur tiden 1911 arbetade han med sin 'åskådning'. "Den gamla tidens arter" justeras efter hand mot monader och Gralpoesi, samtidigt som egocentrismen justeras mot altruism. Denna andra nyckel i sitt förord kallar han "*Kärleksäfventyr af en helt annan art*". När man använder denna nyckel till att låsa upp Gustaf Fröding, framstår hans kärleksliv i en helt annan skepnad än det erotiska hormonbaserade som psykiatriker och litterater har påvisat.

En tredje nyckel är den diktning som svenska folket uppskattade mest, som han själv kallade "kammarkonst". Varför gör han det? Den diktkonst som för honom blev viktigast betecknades i tidningar som "poetiskt strunt". Varför har ingen granskare gått till botten med detta?

Myten om Fröding som "tillvarons utlänning" blev etablerad av litteraturvetare som såg hans liv och sjukdom som ett fångelse. Begreppet blev rotfast till den grad att även Riksteatern 2016 har en föreställning med just den titeln. I stället för att låsa fast honom i utanförskap ska jag här frigöra honom från denna myt och visa hur han i sitt liv, i sin diktkonst, i sin sjukdom och i sin strävan att identifiera sig med Alltet är en *Tillvarons Urinvånare*.

Alla människor har, antingen de vet om det eller inte, en livs- och världsåskådning, eller omvänt. Denna värdegrund ligger djupt i vårt psyke och finns bakom tänkande och handlande, men även bakom vad vi skriver. Så var det också för Gustaf Fröding, bara med den skillnaden att han dokumenterade sin åskådning mer omsorgsfullt och noggrant än de flesta, både i och utanför sina dikter. Tydligast har han sammanfattat den i få ord i företalet till *Gralstänk* 1898:

I den här följande första diktcykeln har Graldrycken kommit att bli något liknande den själva varats ljus- och livingjutande urkällan, den lysande livssaft, vars minsta utstrålade gnista anträffas mer eller mindre dold och försvagad hos alla ting och väsen. Redan i *Sagan om Gral* (1896) är bägaren med dess innehåll betecknad som livets vin och de vises sten.

Koden för att granskare och tolkare kunde komma underfund med personen Gustaf Fröding, såväl som hans skaldekonst, ligger i att avslöja hans 'åskådning' och hans "kärleksäfventyr af en helt annan art". Dessa koder har stort sett legat bortglömda i mer än hundra år.

Är då hans världsbild endast science fiction, eller en sannolik idé om hur människan hänger ihop med fysisk såväl som med överfysisk verklighet? Var detta enbart hjärnspöken och sinnesvillor hos en psykiatrisk patient, eller kunde den bilda grunden för en framtidspjäs om Gustaf Fröding på Dramatiska Teatern i Stockholm? Säkert är att ignorerar man Frödings transcendent dimension, missar man hälften av hans verklighet.

I ett av bokens senare kapitel visar jag hur framstående astronomer, psykologer, mikrobiologer, kvantfysiker och medvetandeforskare, likaså NASA, nu undersöker teman som var aktuella för Fröding redan för 120 år sedan. Även Einsteins världsåskådning visar sig vara nästan identisk med Frödings.

Alltså:

Fastän majoriteten av det svenska folket än i dag ser honom som en av Sveriges absolut största skalders genom tiderna, har de flesta endast skrapat på ytan av vem Gustaf Fröding egentligen var.

Om författaren till denna bok

Som livstidsmedlem i världens största ingenjörsförening IEEE (Institute of Electrical and Electronic Engineers) är jag engagerad i vad teknologi gör med naturen och med oss människor. Hur konstigt det än låter, var det detta som ledde till Fröding. Min funktion som elektroteknisk revisor i stora olje- och gasprojekt i många länder har präglats av frågan "Är det något här som inte stämmer?", och i min andra roll som norsk kulturskribent och författare, har frågan använts för att skärskåda det som skrivits om kända norska diktare. Det har då visat sig att litteraturvetare inte alltid ser världen på samma sätt som naturvetare.

När jag upptäckte Fröding, hade jag i några år granskat Albert Einsteins skrifter om livsåskådning och upptäckt att trots mer än hundra böcker skrivits om honom, har få tagit hans åskådning om människan i universum på allvar. Nu såg jag att även Fröding råkat ut för samma öde. Enligt min (och många andras) mening finns en medveten (och ibland omedveten) värdegrund bakom hur vi tänker, handlar och skriver. Denna värdegrund kallar Fröding sin 'åskådning', och med hjälp av arbetet med Einstein, kunde jag spåra hans esoteriska tankar och de många missuppfattningar som råder om dessa. Men eftersom detta arbete på intet sätt är någon vanlig litteraturforskning, utan en hyllning till esoterikern Gustaf Fröding, har hans levnadsbeskrivning utelämnats. Hans världsliga historia bör i stället sökas i de många biografiska verken om honom. Heller inte finns det någon vanlig referenslista bak i boken, utan enbart nätlänkar till det viktigaste källmaterialet. Alla namn och boktitlar i texten kan som sökord enkelt hittas i det elektroniska världsallettet World Wide Web. På www.framtiden-er-din.com finns dessutom knappen "Fröding" som visar mer.

Rolf Erik Solheim, fritänkare emeritus

RESUMÉ AV BOKENS 10 KAPITEL

1 Vad är sanning?

Frödings livsprojekt var att finna Sanningen (med stort S) om sig själv, om mänskligheten och om världen, även om han hade en gränslös skepsis mot fastlagda läror och enögd vetenskap.

2 Gustafs livs- och världsåskådning

Nietzsche och Tolstoy, Leibniz, Spinoza, Zoroaster, Burns, Blavatsky, Kristus, Platon och Buddha med flera assisterade i utvecklingen av hans världsmodell från gymnasietiden i Karlstad, via hans teori om monadisk evolution, hospitaldiktning i Uppsala till han gick ur tiden 1911.

Världsharmonin i koncentrat

Gymnasistfilosofin

Ariens land

Existentiell frälsning - ett livsförklaringsförsök

Goethe

Att identifiera sig med Alltet

Ont och gott

Kärleksäventyr af en helt annan art

Hur kommer det sig att granskare enbart koncentrerat på den erotiska hormonbaserade kärleken? Vad med hans universella kärlek som kan inordnas under de grekiska begreppen Eros, Agape och Philia? En studiecirkel på detta tema är tillfogad på slutet av detta sammandrag.

Var detta religion?

I Frödings "åskådning" befinner allt sig i Kosmisk evolution, där medvetande bor i allt, även i "död" materia. Han samspelar med detta Alljag i dröm som i vaket tillstånd, men tvivlar på det när depressionen tar överhand.

"Ateismen"

Varför avvecklade han gudsbegreppet?

Den sista tiden

Det stora kanhända

3 Några insåg vad det rörde sig om

Några få granskare förstod, medan andra missade hans livssyn eller fick det om bakfoten.

Ruben G:son Bergs ingivelse

Olle Holmbergs mystik

Mauritz Hellbergs hågkomster

Hjalmar Wallgrens rumskamrat

Den minst uppmärksammade, mest svårlästa men samtidigt den mest djuplodande av Frödinggranskare.

Rickard Bergs måleri

Karl Axel Karlfeldt var med till slutet

4 Förbigående, förnekanden, förlöjliganden

John Landqvist,

Henry Olson,

Stig Sjöholm,

Germund Michanek,

Hans Åkerberg,

Staffan Bergsten,

Erik Zillén,

Eva Johnsson,

Dag Nordmark

och några till, samt presskritik bortom all kritik

Det fanns de som inte fattade något alls, som då han i *Gralstänk* 1898 sammanfattade 20 års strävande med sin världsbild. Några tidning- recensenter kallade det "rimmad poetisk strunt", "panteistisk eller monadistisk katekes af enklaste beskaffenhet" och "produkt av en angripen hjerna". Chocken för Fröding blev ödesdiger.

5 Ida Bäckmann

är den som i hospitaltiden kom människan Gustaf Fröding närmast.

Germund Michaneks version

Gottfried Grafströms version

Ida är en av huvudpersonerna i teaterpjäsen "Sjung vackert om kärlek". Grafstöm berättar i sina föredrag i kölvattnet av pjäsen, hur den kom till och hur den justerats i loppet av 40 år.

Ulla-Britta Lagerroth och Sigrid Combüchens versioner

Gustaf Fröding "spökar"

Hur ska man förhålla sig till att både Ida Bäckmann och Selma Lagerlöf 2012 och 2013 har samtal med Fröding efter han gått ur tiden?

6 Andlighet och schizofreni – syner och sjukdom

Läkartidningen 2005 om Frödings sjukdom:

Han har analyserats flera gånger, och ofta har samma psykiater blivit föremål för konträra bedömningar av andra psykiatriker (- - -) Dessa olika psykiatriska synsätt avspeglar därför mest den svenska psykiatrins historia under 150 år.

Vad mer kan sägas om hans spiritualitet, visioner och lidande?

7 Konsten, poesin & intuitionen

Konstnären Gustaf Fjæstad finneratt han har något gemensamt med Fröding: Högre intuition. Pitirim Sorokin vid Harvard-universitet har sannolikt grundligast utforskat högre former av intuition hos världens mest betydande konstnärer, poeter, musiker, matematiker och vetenskapare. Fröding i en opublicerad handskrift:

*hemlighetsfullt som en sanning
ännu ej tydd och förklarad
svagt som en skymt af en kunskap,
ännu ej uppenbarad*

8 Monader och panpsykism

Kvantfysiker Ervin Schrödinger (han med katten) hävdade 20 år efter Fröding: "Medvetande kan inte analyseras med hjälp av något annat då det är en grundprincip i Universum." Vicerector vid Uppsala universitet, fysikprofessor Ulf Danielsson i SR P1 Filosofiska *rummet* 2015: "Kanske vi är den väg universum valt för att komma underfund med sig själv."

Leibniz monadologi

Pythagoras och hylozoiken

Panpsykismen

I dag skrivs det doktoruppsatser vid olika universitet på det som blev Frödings specialtema, hans panteism som övergick till panpsykism.

Sfärernas musik

9 Föralltelse

Fröding skapade svenska språkets mest hisnande ord som försonar motsatser som ont/gott, lögn/sanning, vackert/oskönt; en förståelse av det mänskliga livet som enbart överträffas av den mytiske Hermes Trismegistos.

10 Tjugoandra augusti 2060

På 200-årsdagen för hans födelse beslutar några entusiaster att dra igång Gustaf Fröding-sällskapet på nytt. Det upphörde 2030 då gamla medlemmar hade gått ur tiden och man inte kunde hitta på något att erbjuda ungdom. Emellertid är den globala situationen 2060 efter skakande omvälvningar nu mogen för Frödings "världsharmoni": Altruismen – att identifiera sig med Alltet som grunden för överlevande. Det skulle alltså inte gå **tusende år** innan det den fattige munken från Skara i 1890 visste, nu i 2060 visar sig vara **känt av varje man**.

Efterskrift

Referenser